

אקורד • אֶכּוֹרְד • aChord

פסיכולוגיה חברתית: עֵלֶם הַנֶּפֶס הַאֲجֵמָעִי לַתְּגִיבָה הַאֲجֵמָעִי
Social Psychology for Social Change לשינוי חברתי

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM
الجامعة العبرية في اورشليم القدس

יחסי יהודים-ערבים ב 2021

צוות המחקר

יארֶא נאסר | לי אלדר | טל אוריאן הראל | ד"ר יוסי חסון

מרץ 2022

❖ המחקר כלל שלוש מדידות חוזרות (שבהן חוזרים לאותם נבדקים), במטרה לזהות מגמות שינוי בעמדות, ברגשות ובתפיסות של יהודים וערבים אלה כלפי אלה לאחר האירועים במאי 2021.

מדידה שלישית

6.12. 21-2.1. 22

יהודים (N=355)
ערבים (N=295)

מדידה שנייה

2.9.21-9.10.21

יהודים (N=401)
ערבים (N=397)

מדידה ראשונה

13.7.21-22.7.21

יהודים (N=502)
ערבים (N=500)

מדגם אינטרנטי שכלל 650 משתתפים מהחברה הישראלית ונערך על ידי חברת אייפנל

מאפייני המדגם:

מדגם יהודי (N=355)

מגדר:

גברים - 47%
נשים - 53%

גיל:

29-18 - 26%
39-30 - 23%
49-40 - 17%
59-50 - 16%
69-60 - 16%
85-70 - 2%

נטייה פוליטית:

ימין - 61%
מרכז - 23%
שמאל - 16%

רמת דתיות:

אתאיסט - 7%
חילוני - 38%
מסורתי - 35%
דתי - 10%
דתי אדוק/חרדי - 10%

אזור מגורים:

ערים מעורבות (ירושלים, מעלות תרשיחא, נצרת עילית, נוף הגליל, לוד, תל אביב-יפו, רמלה, חיפה, עכו) - 26%
ערים לא מעורבות - 74%

סטטוס תעסוקתי:

שכיר - 66%
עצמאי - 8%
סטודנט - 9%
מובטל - 7%
אחר - 10%

מדגם ערבי (N=295)

מגדר:

גברים - 34%
נשים - 66%

גיל:

29-18 - 38%
39-30 - 34%
49-40 - 13%
59-50 - 11%
69-60 - 4%
85-70 - 0.3%

סטטוס תעסוקתי:

שכיר - 50%
עצמאי - 6%
סטודנט - 17%
מובטל - 15%
אחר - 12%

דת:

מוסלמי - 68%
נוצרי - 21%
דרוזי - 11%

רמת דתיות:

אתאיסט - 3%
חילוני - 27%
מסורתי - 44%
דתי - 25%
דתי אדוק/חרדי - 0.7%

אזור מגורים:

ערים מעורבות (ירושלים, מעלות תרשיחא, נצרת עילית, נוף הגליל, לוד, תל אביב-יפו, רמלה, חיפה, עכו) - 22%
ערים לא מעורבות - 78%

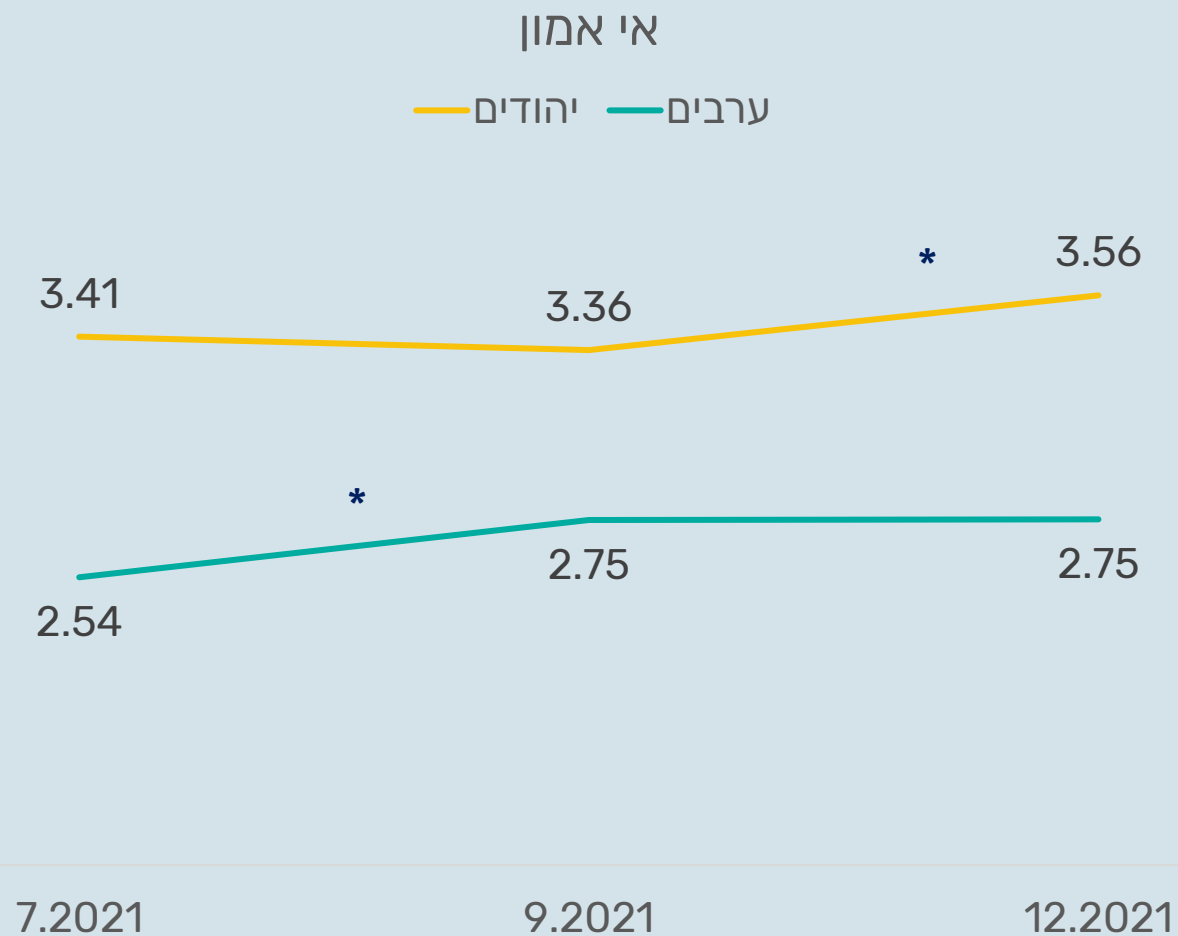
בחודש מאי 2021 התרחשו אירועי אלימות קשים בין יהודים לערבים שטלטלו את הארץ. חודש לאחר מכן, הצטרפה לראשונה מפלגה ערבית לקואליציה. מה קרה ליחסי יהודים-ערבים בישראל מאז?

ניתן לראות שבמדידה הקרובה להסלמה (יולי 2021), יהודים וערבים הביעו עמדות, רגשות, ותפיסות שליליות אלה כלפי אלה. במדידה שנערכה חצי שנה מאוחר יותר (דצמבר 2021), חלק מהתפיסות והרגשות השליליים נותרו על כנם ואף עלו, במיוחד אצל מי שנחשפו לאלימות במידה גבוהה, מה שמעיד על ההשפעה הקשה והמתמשכת של אירועי האלימות על היחסים בין הקבוצות. לצד זאת, רואים עם הזמן גם תהליך של התאוששות מסוימת בקרב שני הציבורים. ניתן לייחס התאוששות זו למספר גורמים כמו: עבודה משותפת ומפגש חיובי בתדירות גבוהה בין הקבוצות.

ביו יולי לדצמבר, חלה עלייה באי האמון של יהודים וערבים אלה כלפי אלה

באופן כללי, היהודים/הערבים אינם אמינים (1- כלל לא, 6- במידה רבה) ➤

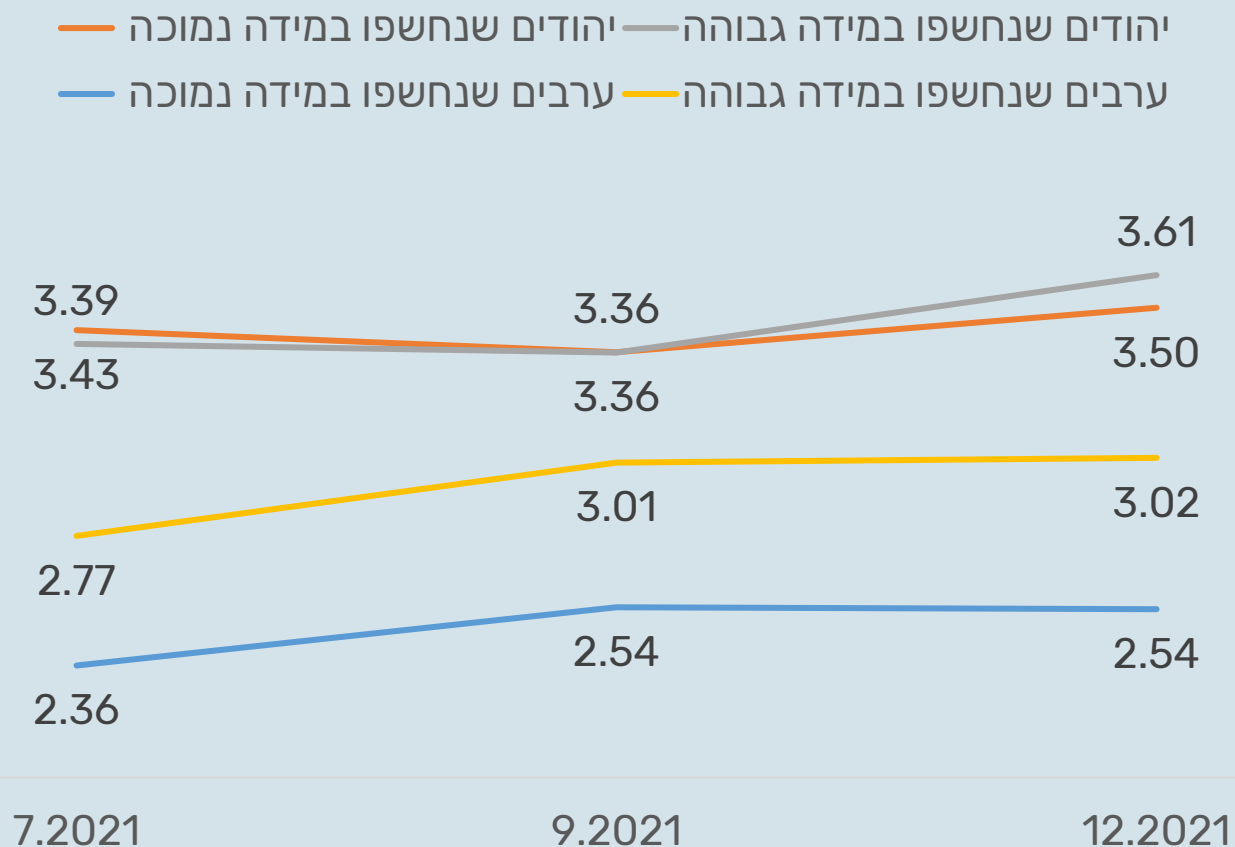

- בקרב יהודים וערבים חלה עלייה באי האמון כלפי הקבוצה השנייה לאורך תקופת הזמן בין יולי לדצמבר.
- באופן כללי, יהודים מביעים יותר אי אמון כלפי הקבוצה השנייה בהשוואה לערבים.

העלייה באי אמון של יהודים וערבים אלה כלפי אלה בעיקר בקרב יהודים וערבים שנחשפו לאלימות במידה גבוהה

אי אמון

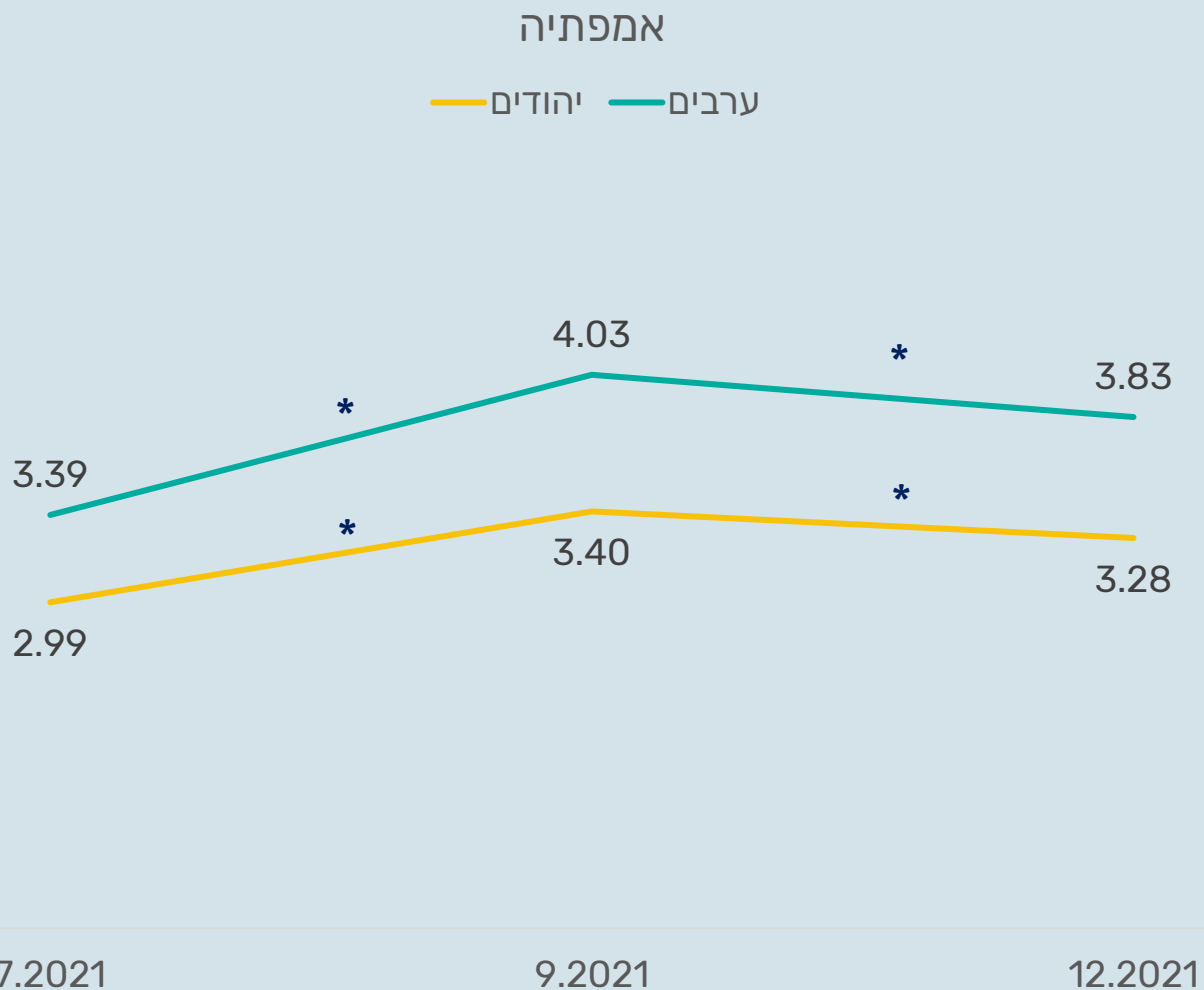
- בקרב יהודים וערבים שנחשפו לאלימות בזמן ההסלמה במידה גבוהה, הייתה עלייה באי אמון כלפי הקבוצה השנייה. אך לא נמצא שינוי משמעותי בקרב יהודים וערבים שנחשפו לאלימות במידה נמוכה.

ממצא זה יכול להעיד על ההשפעה הקשה והמתמשכת של אירועי האלימות על היחסים

בין יולי לדצמבר, חלה עלייה באמפתיה של יהודים וערבים אלה כלפי אלה

באיזו מידה אתה מרגיש אמפתיה כלפי הקבוצה השנייה (1- כלל לא, 6- במידה רבה) ➤

- יהודים וערבים מביעים יותר אמפתיה כלפי הקבוצה השנייה בדצמבר בהשוואה ליולי.
- ערבים יותר מביעים אמפתיה כלפי יהודים בהשוואה ליהודים כלפי ערבים.

ממצא זה יכול להעיד על התאוששות מסוימת לאורך זמן.

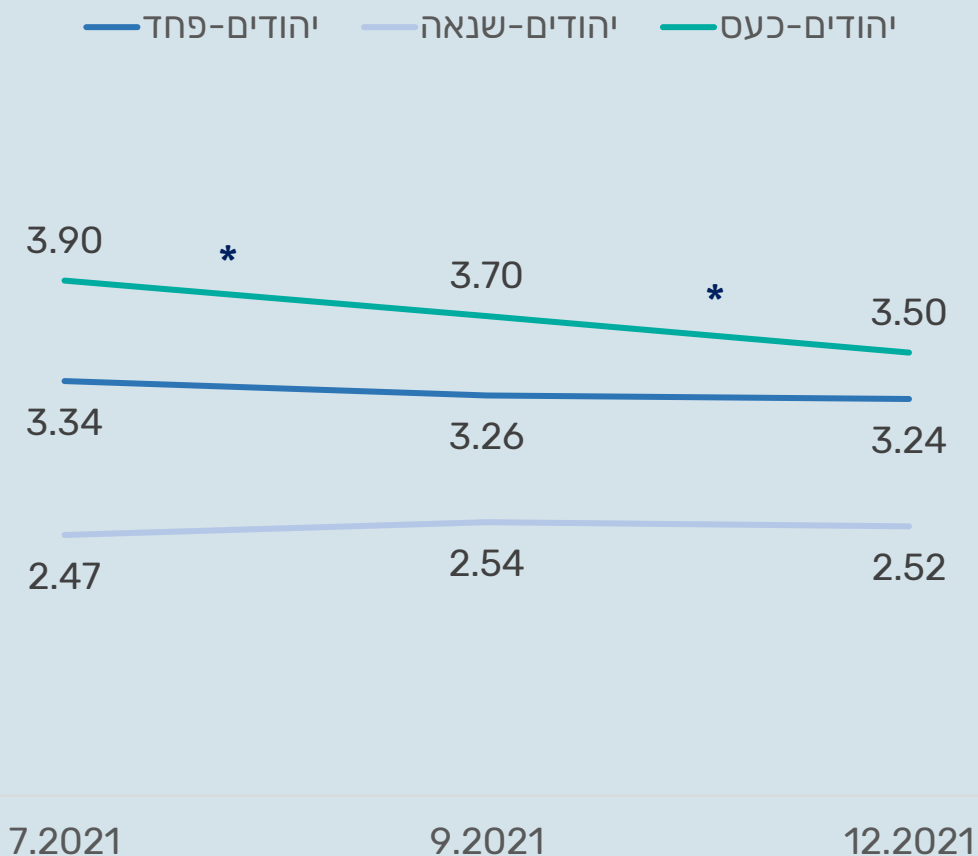

בין יולי לדצמבר, חלה ירידה בכעס של יהודים כלפי ערבים; בשנאה ובפחד – אין שינוי.

באיזו מידה אתה מרגיש כל אחד מהרגשות הבאים כלפי ערבים: (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

יהודים

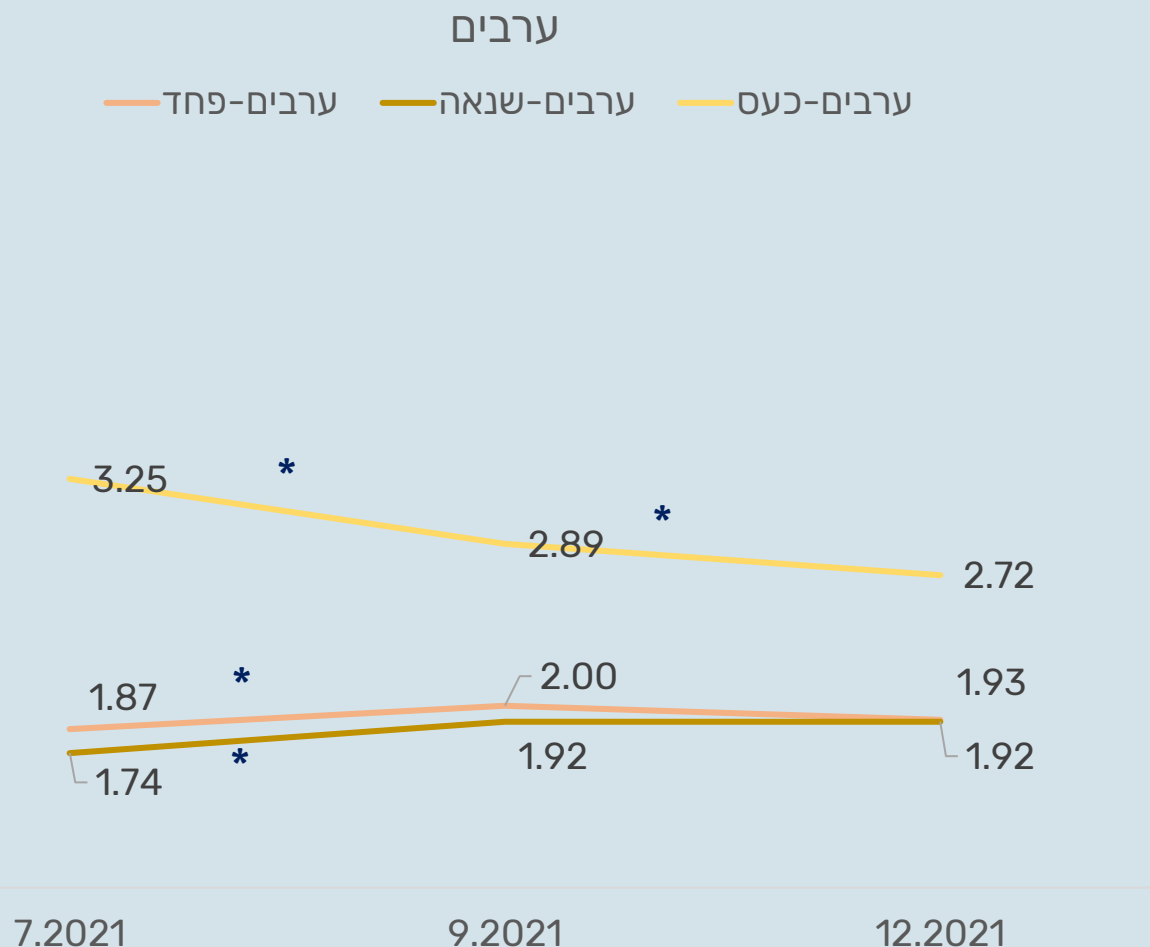
- יהודים מביעים פחות כעס כלפי ערבים בדצמבר בהשוואה ליולי.
- אך לא רואים מגמת שינוי חיובית ברגשות של שנאה ופחד.

בעוד ירידה בכעס יכולה להעיד על התאוששות מסוימת לאורך זמן, רגשות השנאה והפחד מעידים כי עדיין נותרו משקעים בקרב הציבור היהודי.

ביו יולי לדצמבר, חלה ירידה בכעס של ערבים כלפי יהודים

באיזה מידה אתה מרגיש כל אחד מהרגשות הבאים כלפי יהודים: (1- כלל לא, 6- במידה רבה) ➤

- ערבים מביעים פחות כעס כלפי יהודים בדצמבר בהשוואה ליולי.
- אך לא רואים מגמת שינוי חיובית ברגשות של שנאה ופחד, ואפילו רואים עליה קטנה.

בעוד ירידה בכעס יכולה להעיד על התאוששות מסוימת לאורך זמן, רגשות השנאה והפחד מעידים כי עדיין נותרו משקעים בקרב הציבור הערבי.

ניתן לראות שיש התאוששות - בקרב יהודים וערבים - בכעס אך לא בפחד ושנאה. הסבר אפשרי לכך,

זה שכעס הוא רגש תגובתי וחולף עם הזמן, אך שנאה, פחד ואי אמון הם רגשות יותר יציבים שנוצרים

מהצטברות של חוויות ואירועים.

ביו יולי לדצמבר, חלה עלייה במוטיבציה של ערבים לעבוד עם יהודים, אך לא בקרב יהודים לעבוד עם ערבים

➤ באיזו מידה אתה מעוניין לעבוד עם יהודים/ערבים באותו צוות או חברה (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

מעוניינים לעבוד ביחד בארגון או בצוות

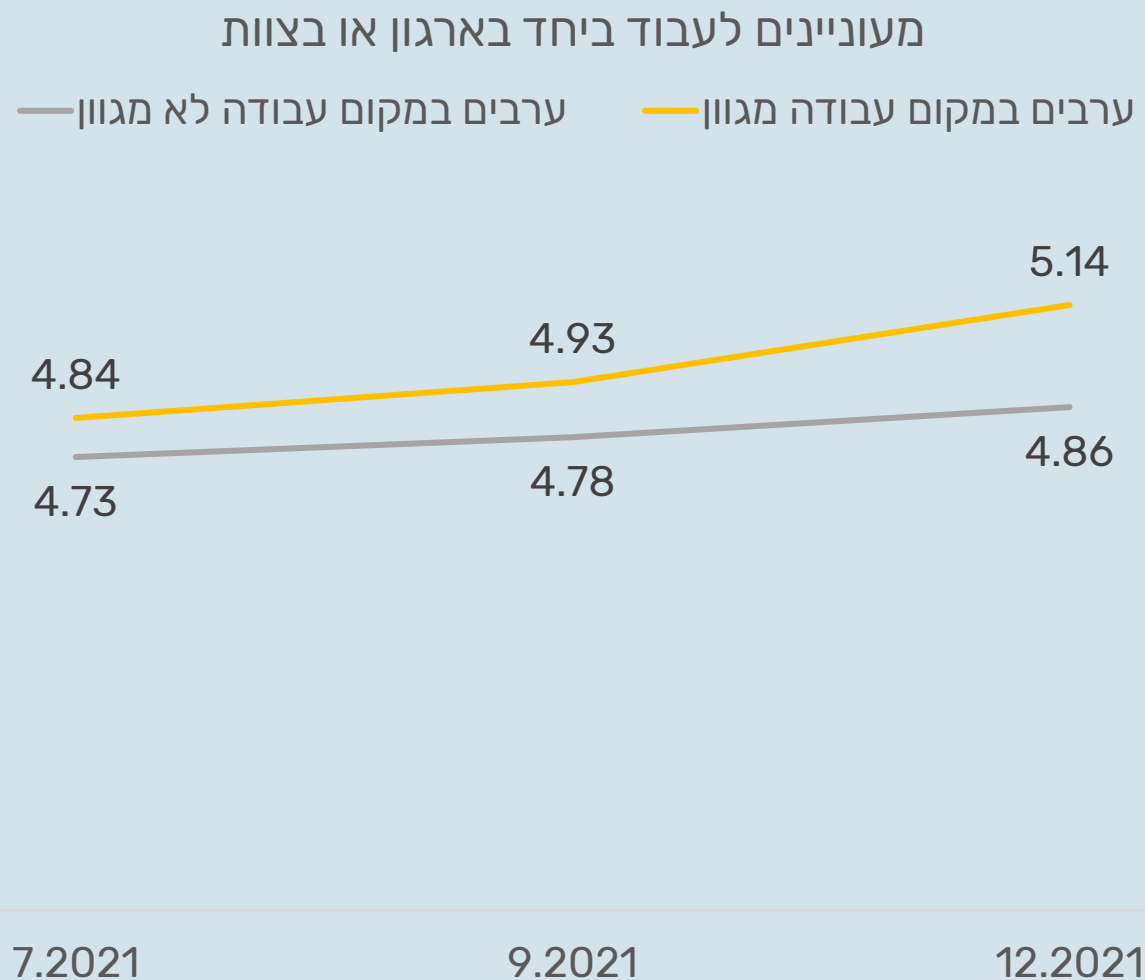

- בקרב ערבים חלה עלייה ברצון לעבוד עם יהודים לאורך הזמן מיולי לדצמבר, אך מגמה זו לא נמצאה בקרב יהודים.

- באופן כללי, ערבים יותר מעוניינים לעבוד עם הקבוצה השניה באותו ארגון או צוות, בהשוואה ליהודים.

העלייה במוטיבציה של ערבים לעבוד עם יהודים: בעיקר בקרב עובדים במקום עבודה מגוונים

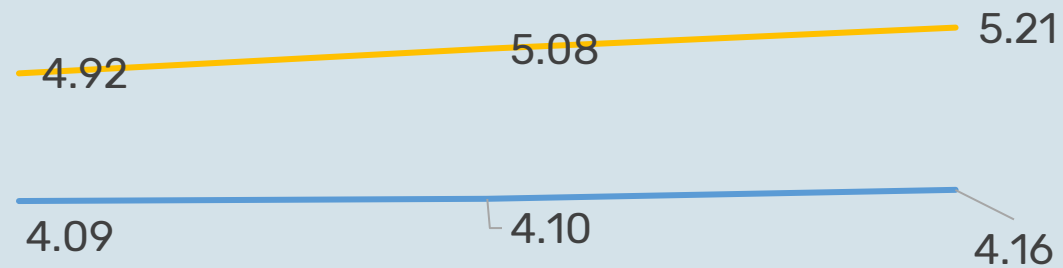
- בקרב ערבים שעובדים במקום עבודה מגוון, הייתה עלייה במוטיבציה לעבוד עם יהודים. אך לא נמצא הבדל משמעותי בקרב ערבים שעובדים במקום עבודה לא מגוון.

העלייה במוטיבציה של ערבים לעבוד עם יהודים בעיקר בקרב ערבים שהיה להם מפגש חיובי עם יהודים לפני ההסלמה בתדירות גבוהה

מעוניינים לעבוד ביחד בארגון או בצוות

ערבים מפגש חיובי בתדירות גבוהה — ערבים מפגש חיובי בתדירות נמוכה

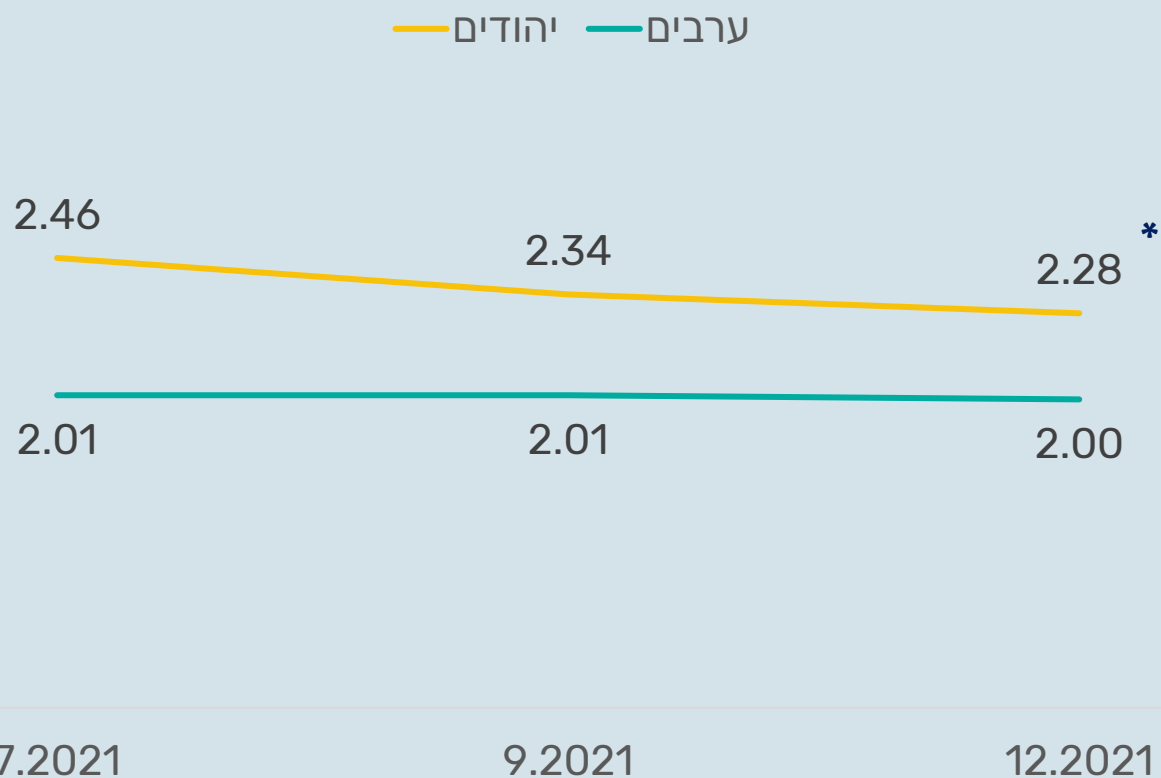
- בקרב ערבים שהיה להם מפגש חיובי עם יהודים בתדירות גבוהה טרם ההסלמה, הייתה עלייה במוטיבציה לעבוד עם יהודים. אך לא נמצא הבדל משמעותי בקרב ערבים שהיה להם מפגש חיובי בתדירות נמוכה.

בין יולי לדצמבר, ישנה ירידה בתמיכת יהודים בהחרמת עסקים ערביים אך אין שינוי בקרב ערבים

➤ באיזה מידה אתה תומך בהחרמה של עסקים יהודיים/ערביים (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

תמיכה בהחרמת עסקים של הקבוצה השנייה

- בקרב יהודים חלה ירידה בתמיכה בהחרמת עסקים ערביים בתקופת הזמן מיוולי לדצמבר, אך אין הבדל משמעותי בקרב ערבים.

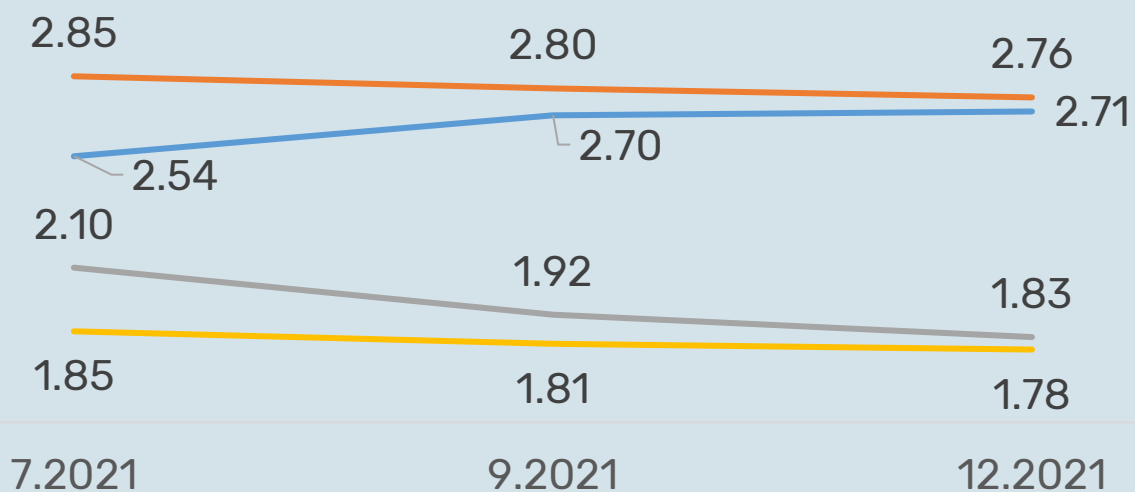
- באופן כללי, יהודים יותר תומכים בהחרמת עסקים של הקבוצה השנייה בהשוואה לערבים.

הירידה בתמיכה של יהודים בהחרמת עסקים ערביים: בעיקר בקרב יהודים שהיה להם מפגש חיובי עם ערבים לפני ההסלמה בתדירות גבוהה

תמיכה בהחרמת עסקים של הקבוצה השנייה

יהודים מפגש חיובי בתדירות גבוהה — יהודים מפגש חיובי בתדירות נמוכה
ערבים מפגש חיובי בתדירות גבוהה — ערבים מפגש חיובי בתדירות נמוכה

- בקרב יהודים שהיה להם מפגש חיובי עם ערבים בתדירות גבוהה טרם ההסלמה, הייתה ירידה בהחרמת עסקים ערבים. אך לא נמצא שינוי משמעותי בקרב יהודים שהיה להם מפגש חיובי בתדירות נמוכה.

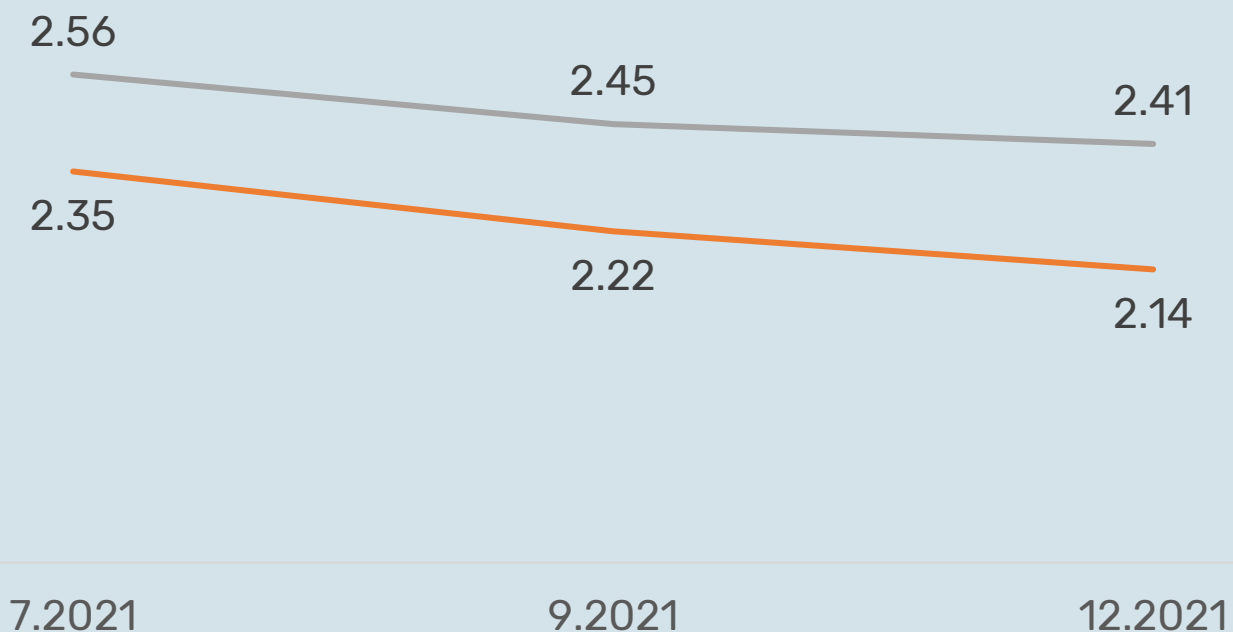

הירידה בתמיכה בהחרמת עסקים ערביים: בעיקר בקרב יהודים שנחשפו לאלימות במידה נמוכה

תמיכה בהחרמת עסקים של הקבוצה השנייה

יהודים שחשיפה במידה נמוכה — יהודים שחשיפה במידה גבוהה

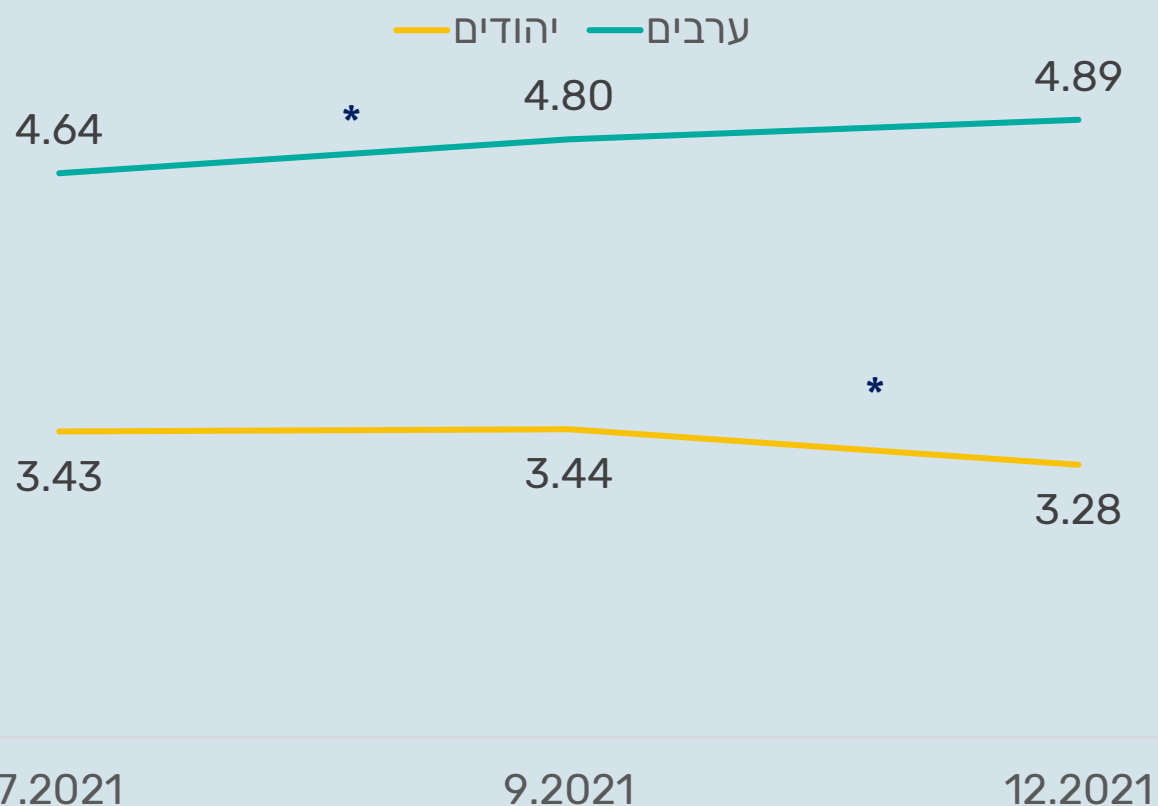
- בקרב יהודים שנחשפו לאלימות בזמן ההסלמה במידה נמוכה, הייתה ירידה בתמיכה בהחרמת עסקים ערביים. אך לא נמצאה ירידה משמעותית בקרב יהודים שנחשפו לאלימות במידה גבוהה.
- עוד נראה שיהודים שנחשפו לאלימות במידה גבוהה מידת התמיכה שלהם בהחרמת עסקים ערביים היא יותר גבוהה מאשר יהודים שנחשפו במידה נמוכה.

בין יולי לדצמבר, ירידה בתמיכה של יהודים ועלייה בתמיכה של ערבים בחינוך לחיים משותפים

➤ אני תומך בהגדלת התקציבים הממשלתיים לחינוך לשותפות יהודית-ערבית (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

תמיכה הגדלת התקציבים הממשלתיים לחינוך לשותפות
יהודית-ערבית

- בקרב ערבים חלה עלייה בתמיכה בהגדלת תקציבים ממשלתיים לחינוך לשותפות יהודית-ערבית לאורך תקופת הזמן בין יולי לדצמבר. לעומת זאת, בקרב יהודים חלה ירידה בתמיכה בהגדלת תקציבים.

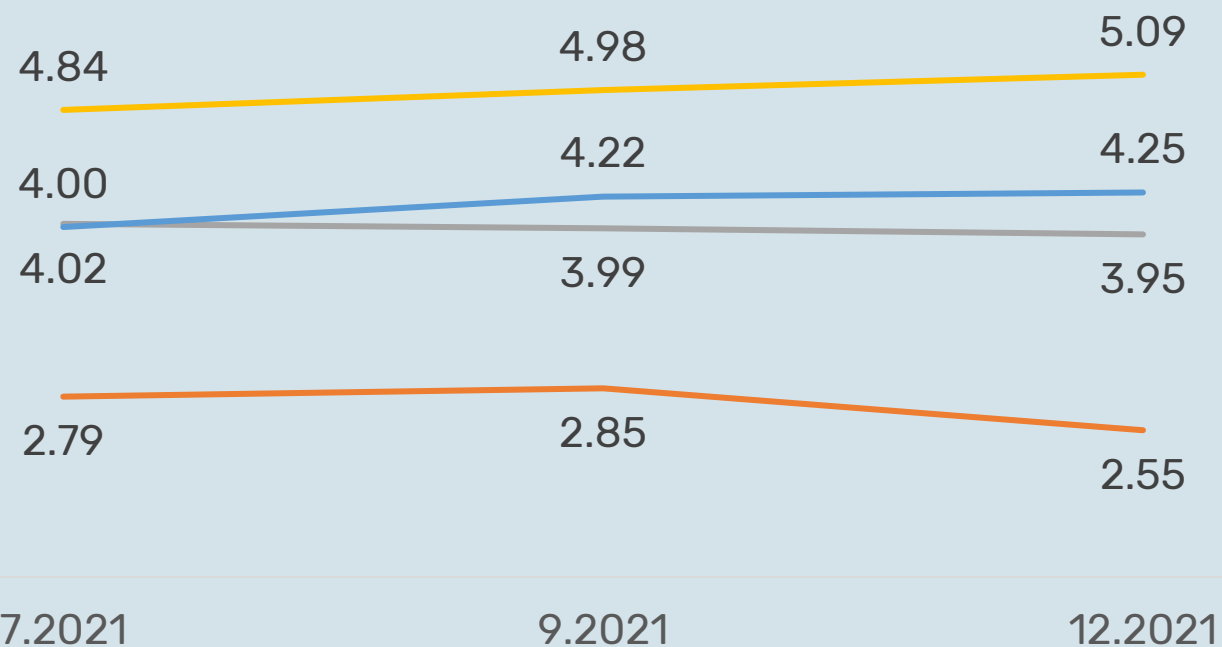
- באופן כללי, יש תמיכה בהגדלת התקציבים לחינוך לחיים משותפים בקרב יהודים וערבים. התמיכה גבוהה משמעותית בקרב ערבים מאשר בקרב יהודים.

עליה או ירידה בתמיכה בהגדלת תקציבים לחינוך לשותפות יהודית- ערבית קשורה לתדירות המפגש החיובי עם הקבוצה השנייה טרם אירועי ההסלמה.

תמיכה הגדלת התקציבים הממשלתיים לחינוך לשותפות יהודית-ערבית

— יהודים מפגש חיובי בתדירות גבוהה — יהודים מפגש חיובי בתדירות נמוכה
— ערבים מפגש חיובי בתדירות גבוהה — ערבים מפגש חיובי בתדירות נמוכה

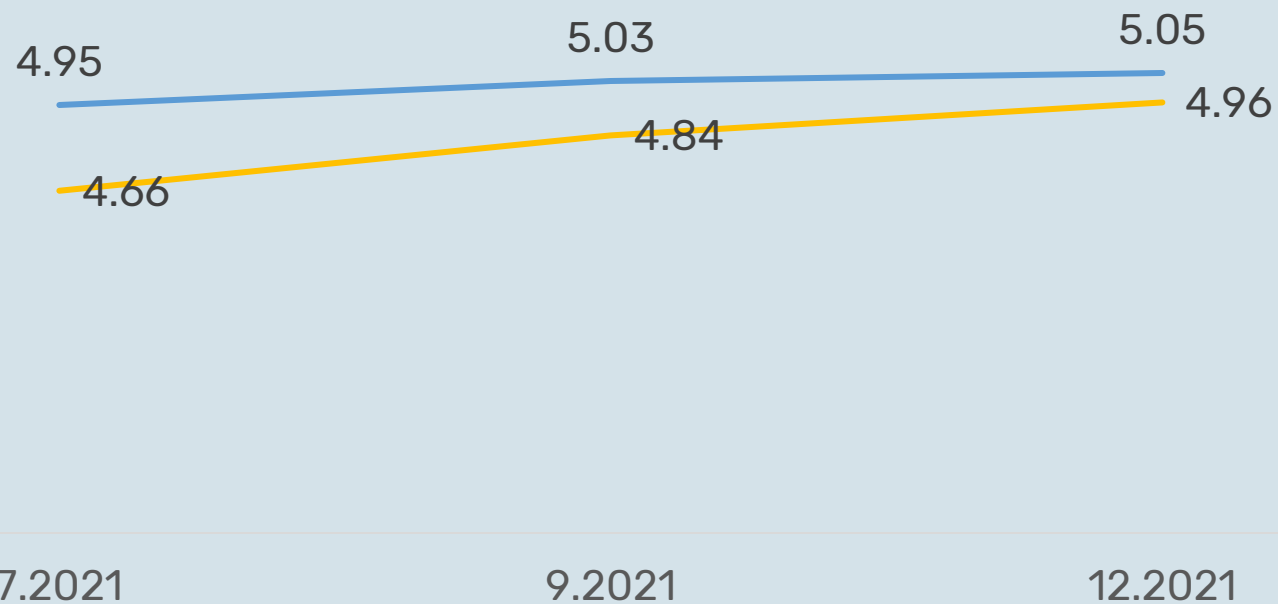
- בקרב יהודים שהיה להם מפגש חיובי עם ערבים בתדירות נמוכה טרם ההסלמה, הייתה ירידה בתמיכה בהגדלת תקציבים לחינוך שותפות יהודית ערבית.
- בקרב ערבים שהיה להם מפגש חיובי עם יהודים בתדירות גבוהה טרם ההסלמה, הייתה עלייה בתמיכה.

העלייה בקרב ערבים בעיקר בקרב עובדים במקום עבודה מגוון

תמיכה הגדלת התקציבים הממשלתיים לחינוך לשותפות יהודית-ערבית

— ערבים במקום עבודה לא מגוון — ערבים במקום עבודה מגוון

בקרב ערבים במקום עבודה מגוון, הייתה עלייה בתמיכה. אך לא נמצא שינוי משמעותי בקרב ערבים במקום עבודה לא מגוון.

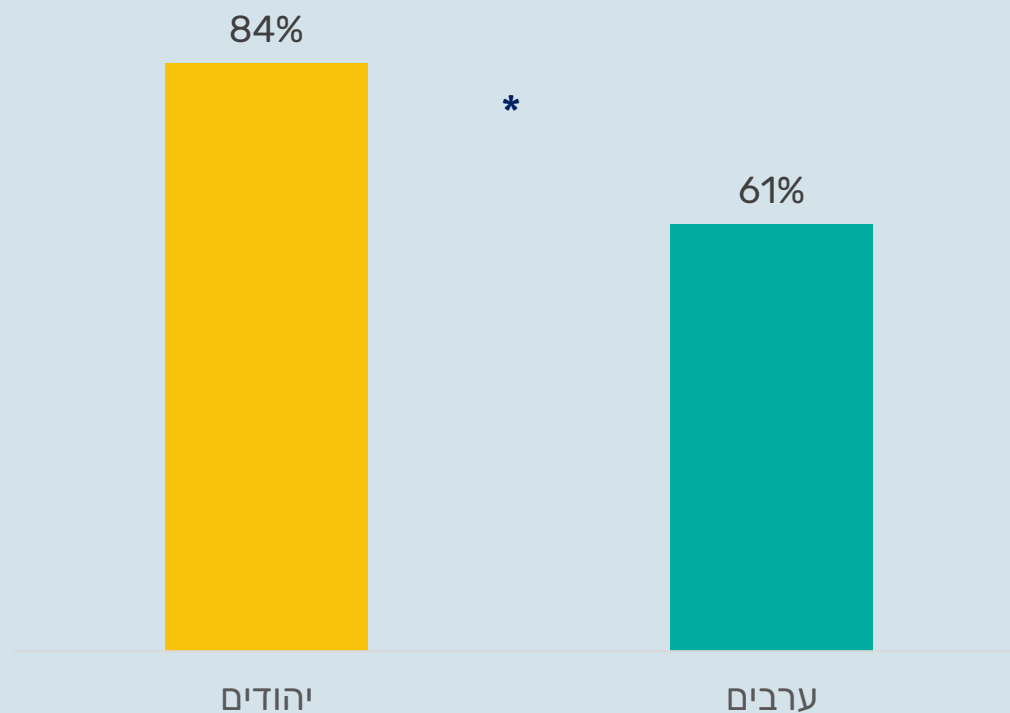

רוב של יהודים וערבים מוכנים להעביר למשטרה מידע שיכול למנוע פשיעה או אלימות ביישוב שלהם

נתוני דצמבר

רוב של יהודים (84%) וערבים (61%) מוכנים להעביר למשטרה מידע שיכול למנוע פשיעה או אלימות ביישוב שלהם.

אני מוכן להעביר למשטרה מידע שיכול למנוע או לפענח,
פשיעה או אלימות ביישוב שלי

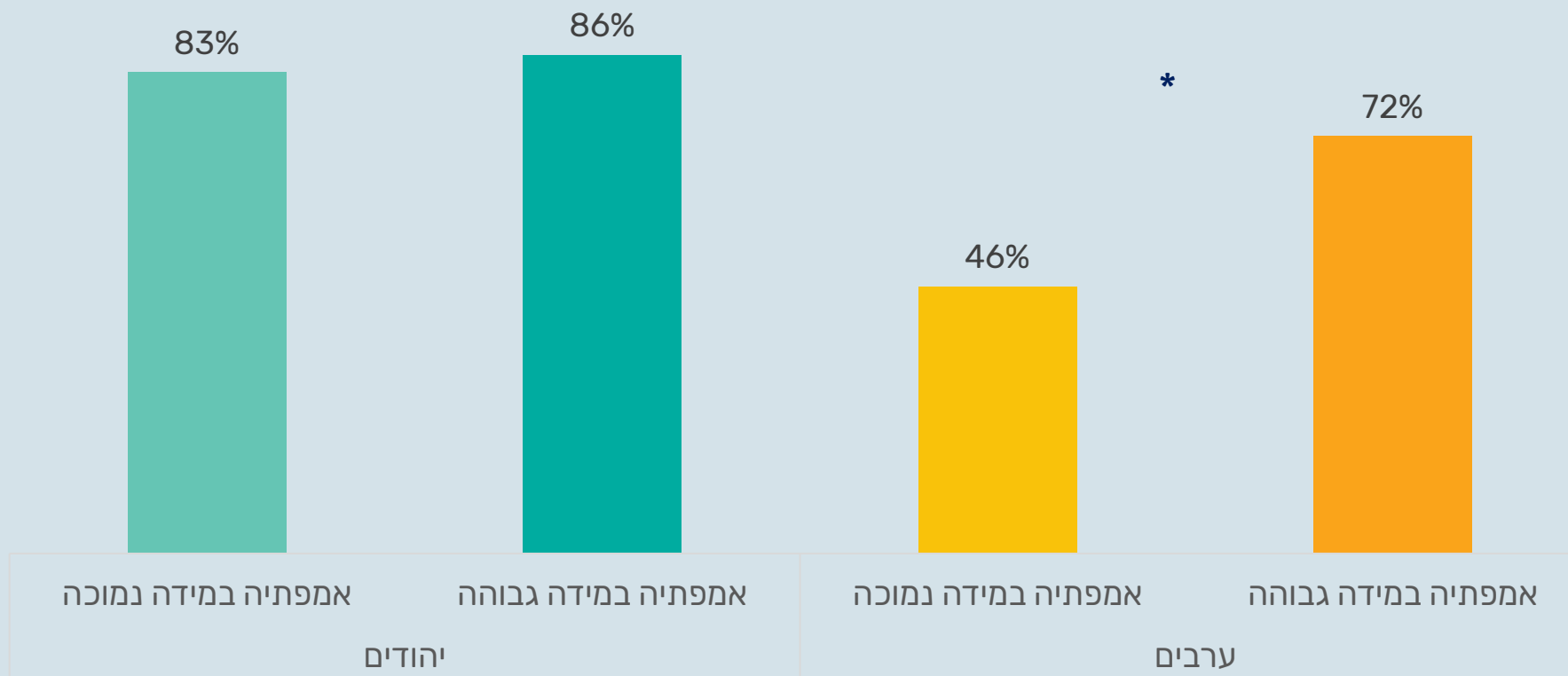

הסקאלה של התשובות נעה בין: 1-(כלל לא) ל 6-(במידה רבה), והאחוז המוצע הוא למי שעה 4 ומעלה

ערבים שמרגישים אמפתיה גבוהה כלפי יהודים יותר מוכנים להעביר מידע למשטרה בהשוואה לאלה שמרגישים אמפתיה נמוכה

אני מוכן להעביר למשטרה מידע שיוכל למנוע או לפענח, פשיעה או אלימות ביישוב שלי

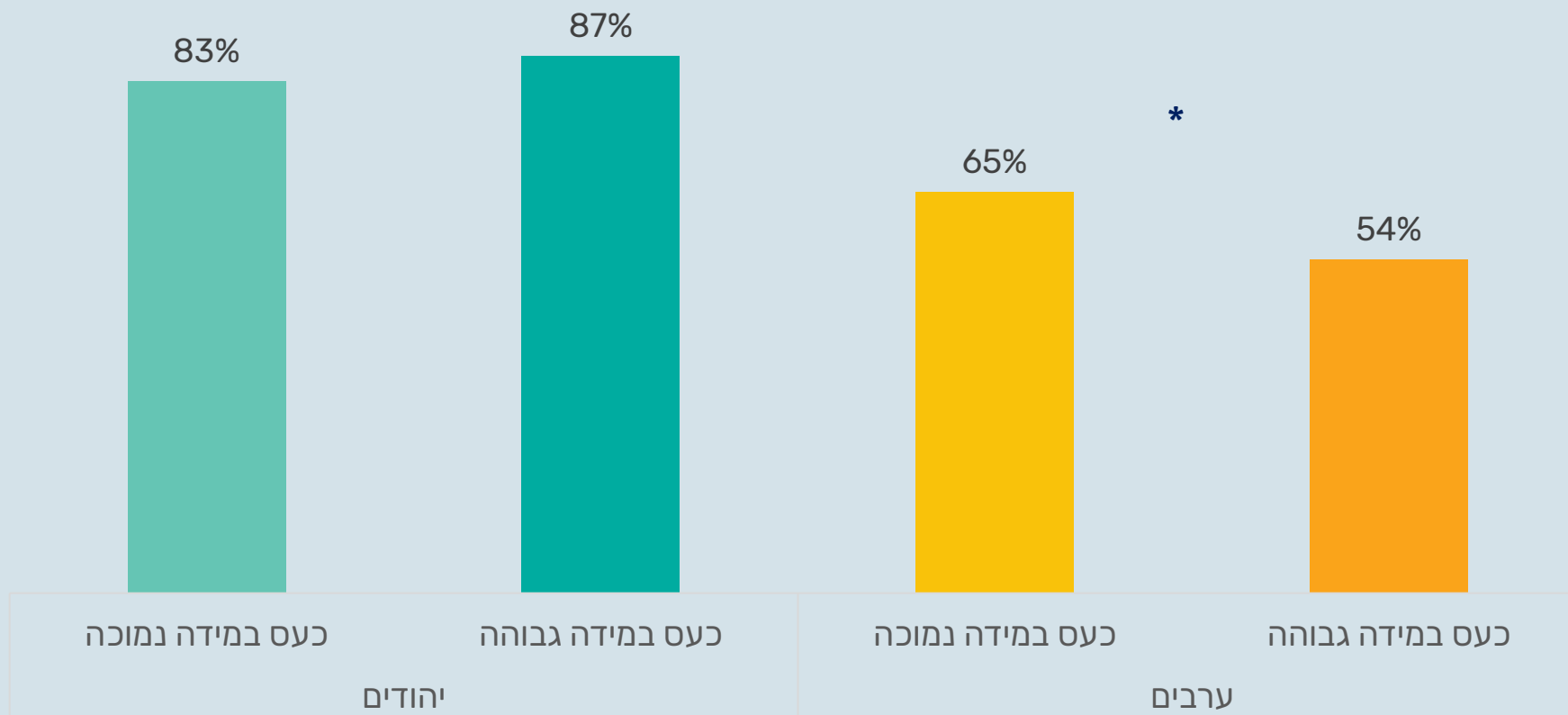

הסקאלה של התשובות נעה בין: 1-(כלל לא) ל 6-(במידה רבה), והאחוז המוצע הוא למי שעה 4 ומעלה

ערבים שמרגישים כעס במידה נמוכה כלפי יהודים יותר מוכנים להעביר מידע למשטרה בהשוואה לאלה שמרגישים כעס במידה גבוהה

אני מוכן להעביר למשטרה מידע שיוכל למנוע או לפענח, פשיעה או אלימות ביישוב שלי

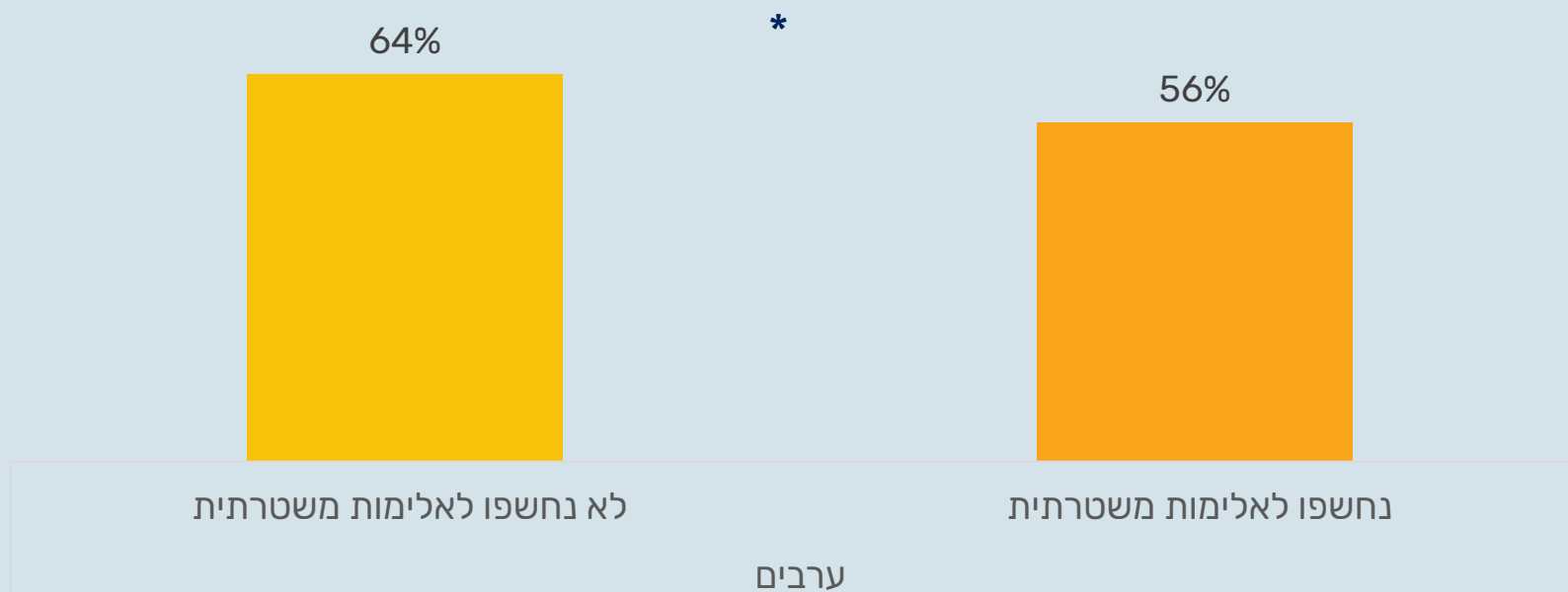
הסקאלה של התשובות נעה בין: 1-(כלל לא) ל 6-(במידה רבה), והאחוז המוצע הוא למי שעה 4 ומעלה

ערבים שנחשפו לאלימות משטרית פחות מוכנים להעביר מידע למשטרה בהשוואה לאלה שלא נחשפו

אני מוכן להעביר למשטרה מידע שיוכל למנוע או לפענח, פשיעה או אלימות ביישוב שלי

הסקאלה של התשובות נעה בין: 1-(כלל לא) ל 6-(במידה רבה), והאחוז המוצע הוא למי שעה 4 ומעלה

3
חינוך

2
משטרה

1
מגמות שינוי כלליות
ביחסים בחצי שנה
האחרונה

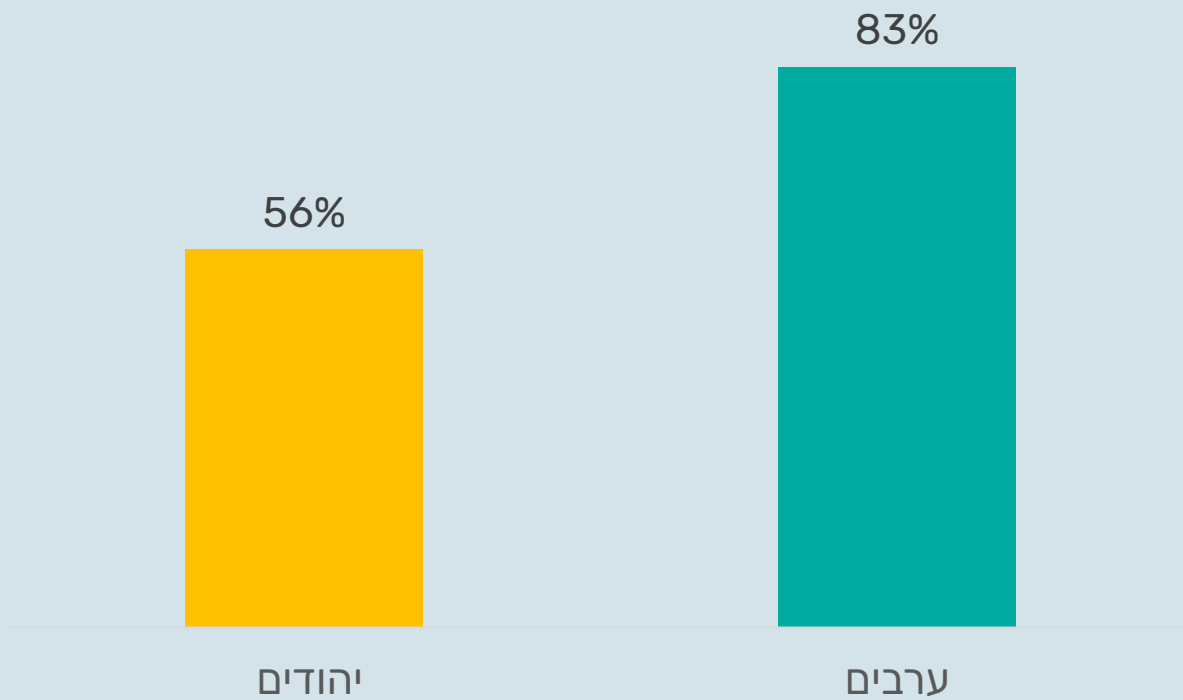
רוב האזרחים חושבים שעל משרד החינוך להשקיע משאבים, תקציבים ושעות לימוד בחינוך לחיים משותפים בין

יהודים וערבים.

נתוני דצמבר

➤ באיזו מידה חשוב לדעתך שמשרד החינוך ישקיע משאבים, תקציבים, ושעות לימוד בחינוך לחיים משותפים בין יהודים וערבים בישראל?

חינוך לחיים משותפים בין יהודים וערבים בישראל

רוב האזרחים (83% מהערבים ו 56% מהיהודים) חושבים שעל משרד החינוך להשקיע משאבים, תקציבים ושעות לימוד בחינוך לחיים משותפים בין יהודים וערבים.

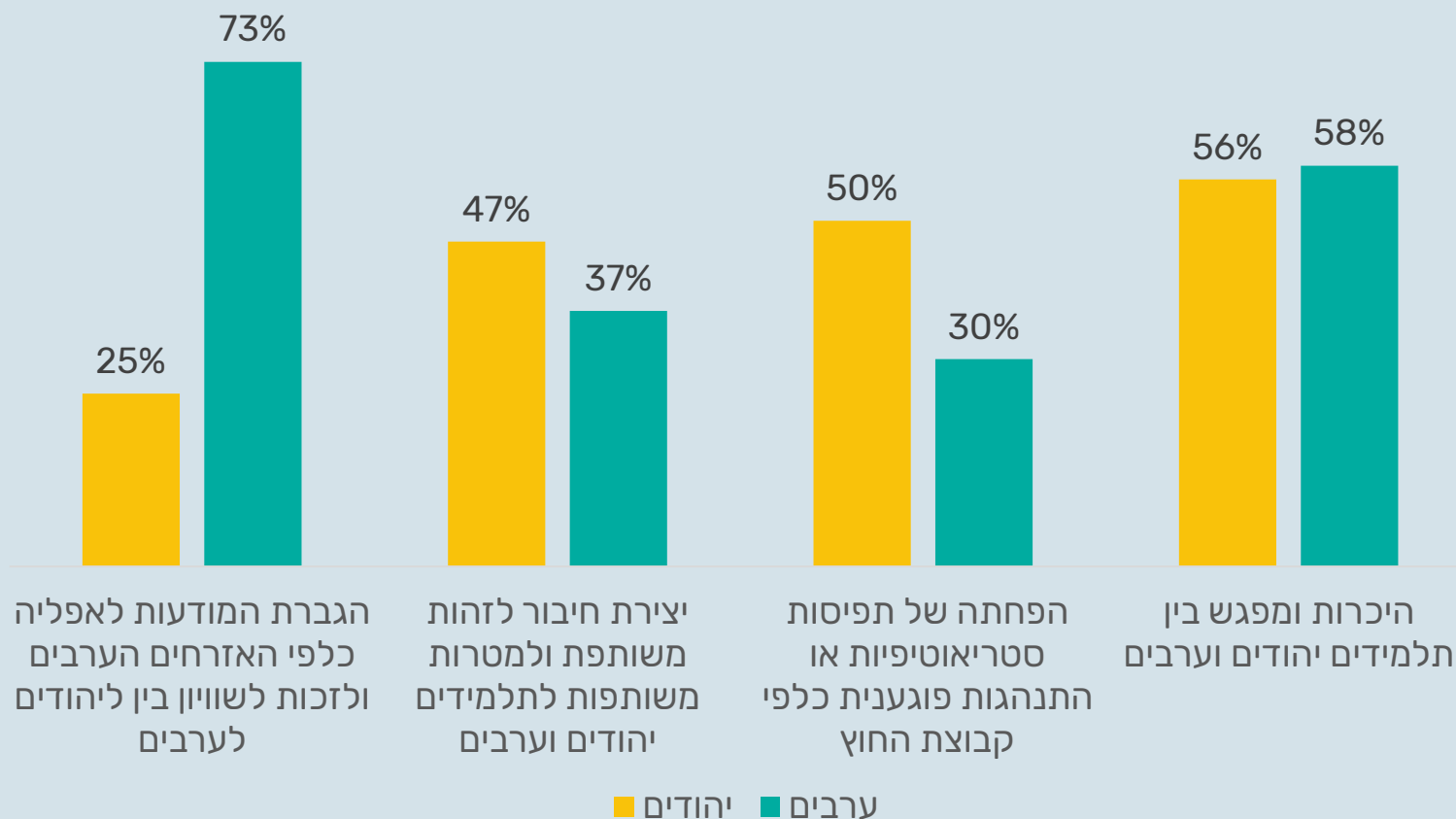
הסקאלה של התשובות נעה בין: 1-(כלל לא) ל 6-(במידה רבה), והאחוז המוצע הוא למי שעה 4 ומעלה

מהו חינוך לחיים משותפים? יהודים רוצים היכרות ומפגש בין התלמידים; ערבים רוצים הגברת המודעות לזכות לשוויון ולאפליה שקיימת בין יהודים לערבים

נתוני דצמבר

➤ סמן באיזה היבטים חשוב בעיניך שמערכת החינוך תעסוק בהקשר של יחסי יהודים ערבים? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

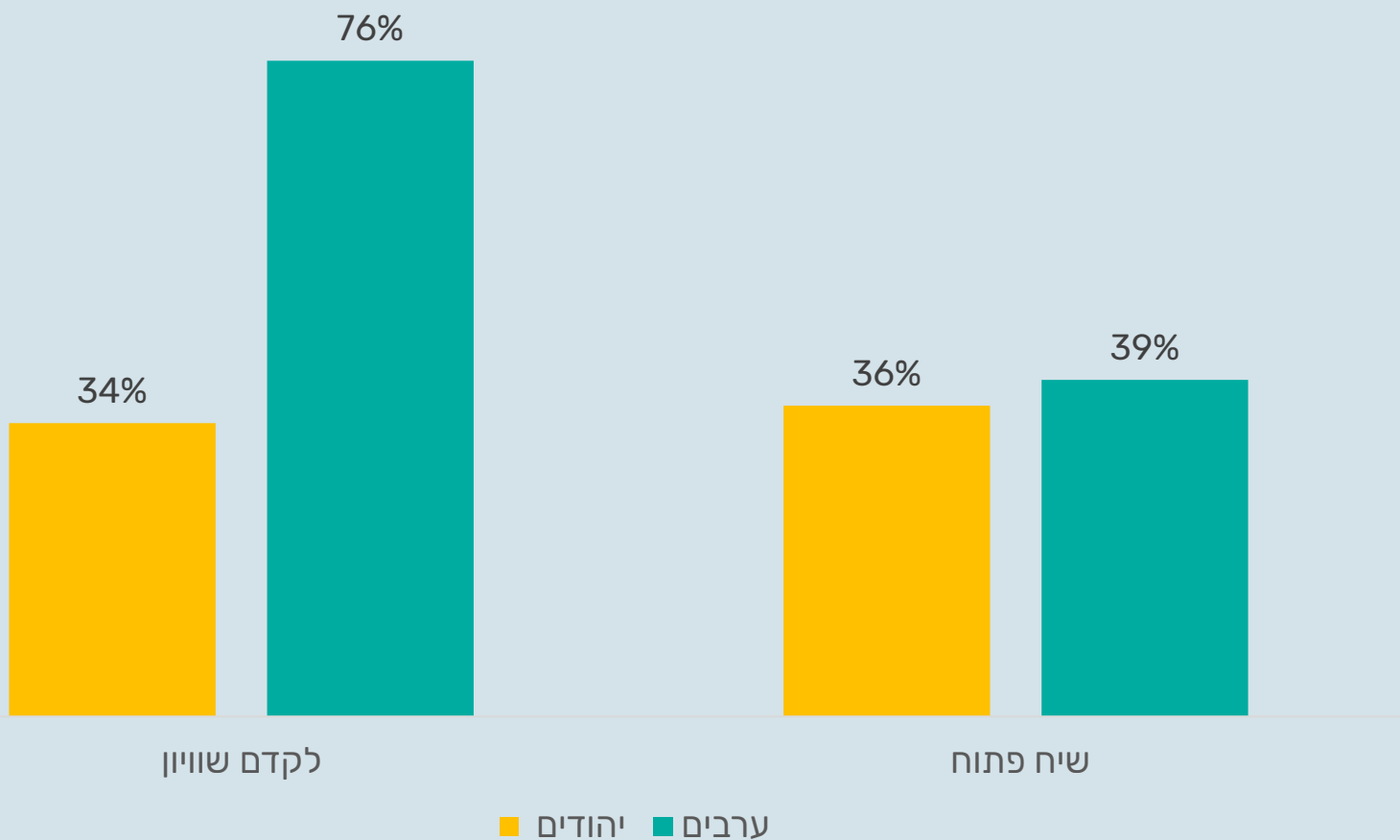
כל צד תופס את העיסוק בחיים משותפים בצורה אחרת: בקרב יהודים זה ההיכרות והקרבה לצד השני (56%). לעומת זאת בקרב ערבים זה השוויון והגברת המודעות לאפליה (73%).

גם בקרב בני נוער: ערבים רוצים קידום שוויון, ויהודים רוצים שיח פתוח

מדד השותפות-בני נוער

בעקבות האירועים האלימים, האם אתה חושב שצריך:

הממצאים בקרב מבוגרים באים לידי ביטוי גם במחקרים שנעשו באקורד בקרב בני נוער אחרי אירועי מאי. בני נוער ערבים (76%) רצו קידום שוויון בעקבות ההסלמה, ובני נוער יהודים (36%) רצו שיח פתוח.